

РУДАРСКИ ГЛАСНИК

Лист за рударство и рударску индустрију

Наша девиза у рударству.

Поводом уводног члánка о „Рударској директиви,” у последњем броју Рударског Гласника, налазимо се побуђени, да, потенцијући значај садржине његове, истакнемо нашу девизу, коју првенствено треба да имамо на уму у одбрани нашега рударства, његовог угледа и достојанства, а нарочито у приликама, у којима се оно већ од раније налази.

Појам о праву и дужности толико се изопачио, да је то већ манија постала, правити се већи зналац и стручњак на пољу туђе науке и струке. Наша је дужност, да под стицајем таквих прилика узмемо у заштиту своју, рударску струку и покажемо бар приближно, ко је за њу у првом реду позван и чија је реч у њој меродавна и компетентна.

Као и многе друге науке, тако је и рударска састављена из више других помоћних. Тако је на пр. геологија скуп знања минералошког, петрографског, палеонтолошког и т. д., а свака од ових наука такође скуп знања из физике, хемије итд. Тако исто и рударска, поред чисто техничке науке скуп је помоћних знања из других научних група — геологије, хемије минералогије и т. д. И као што геолог и ако је нешто учио хемије, не може претендовати да је хемичар, јер му на то спрема не даје право, исто тако ни рудар не може претендовати на име геолога из истога разлога, ма да је и он учио геологију. Још мање би се смео

геолог назвати да је рудар, јер сем геологије, која је само један мали део рударских знања, о другим ни трунке спреме нема.

Изгледаће чудновато, да још и о оваким стварима може бити дискусије; али шта ћемо, кад је у нашој земљи све другојачије, него ли у другом свету, па је било потребно расветлити ствар, коју ћоменусмо.

По неки српски професорчић, не само да ће свету причати, да је бољи топионичар од стручњака топионичара, него ће вам се још, ако је мало и геологије научио представљати бољи стручњак у рударству од самих рударских инжињера. И кад се са оваким омаловажавањем говори о једној струци, за коју је потребно куд и камо већих знања него што их може наша земља дати, изгледа да је код тих надри-зналаца све у реду — да су свој посао, посао свога позива потпуно савладали па се и другога лађају. У истини пак, једва ако су свој посао у опште и започели.

Не оспоравамо, да је познавање геолошких прилика у нашој земљи од великог значаја за њено рударство, али тако исто познавање рудишта још је од већега значаја за развитак рударства.

И у једном и у другом правцу ми смо заостали. Нити данас познајемо нашу земљу довољно у геолошком погледу нити у рударском. Шта је овоме узрок, видеће се. За толико време нашега државног живота ми нисмо ни приближно оно-лико урадили колико се то са правом очекивало од људи, који су се за ове послове спремали.....

Нико није ни покушавао, да се бар овакав рад организује, ма да је за то било бар у последње време и дosta стручњака, а ни државна помоћ није оскудевала.

У раније време могао се зар нерад правдаги оскудицом потребних стручњака за то, али имаће већ десет година, како се тиме више не можемо изговарати.

Нећемо управљати прекоре надлештвима, која

треба да су највише заинтересована за ова питања, но не можемо, а да не нагласимо, да је рударско одељење за ово 10 последњих година учинило све, те да се овом корисном послу јечном приступи. Оно је створило ново звање државнога геолога или геолога рударскога оцељења, коме би у првом реду било то задатак. Већ неколико година стоји у његовом буџету позиција од 16.000 динара на рударска и геолошка испитивања и картирање, али у залуд. Тада се кредит или никако не троши, или се најмање троши на оно, на шта би у првом реду трело. Треба увек бар да протеку 10 година те да искрсне каква париска изложба, па да се за неколико месеци бар по нешто уради за познавање рударства у Србији. Тешко је један другом пребацивати, али факт је, да је узрок свему овоме нерад, који понајвише од *недовољне директиве и немарносии за рад потиче*. Треба једном увидети да је нашој земљи највише потребан рад и то интензиван рад. Не смемо се више правдати тиме, што се и по другим струкама не ради, или мање ради него на нашој. То није никакав изговор према савести свакога школованог человека, за чију се спрему знатно и сама отаџбина жртвовала. Година дана интезивна и са вољом вршенога рада, пребациће обилношћу нових података, двадесет прошлих година. За неколико година па је посао у главноме свршен.

Можемо се бавити и другим питањима, која су нам по природи својој спореднија, пошто не спадају у нашу струку, али то тек кад свој посао толико отаљамо,, да можемо и другом послу време поклонити. И опет, и кад томе другоме послу приступимо, не смемо то чинити као прости и неваспитани људи, јер тада се и оно мало свршенога рада, показује у ружној слици. Тако спремљени темељним познавањем предмета, којим се хоћемо да заинтересујемо, можемо и наше изјаве давати.

За све ово потребан је велики рад, спрема, савесност, и скромност у свима тежњама. Без тих особина постаће се само сваштар.

Ако ми почнемо један другога оговарати и спреме потцењивати, онда ће остати старо зло, које је од вајкада у свима струкама наше државне организације. Остаће и даље оно чудо по коме су нешколовани чиновници способнији у своме позиву од школованих. Опет ће се повратити доба када ће пчелар водити рударство српско па ма му, проформа, био шеф и какви, веле-чувени научник! А кад се закон великошколски буде преправио на форму рударскога, може се дочекати, ла и поштар постане ректор велике школе.

Нама је пребацивано, да смо своме злу сами криви, јер смо га трпели и против њега нисмо устајали. Но зар и друга страна, која је најмеродавнија била за решење овога жалоснога питања, није још кривља; чиме се бар она може правдати, за срамнеувреде, које је она рударству нанела? *Жалосни су њени мотиви за ово били!!* Сада нам се неће ваљда пребацити, када противу тога зла устајемо, јер ако је ко у нечemu грешио, може му се бар то дозволити, да се поправи. Ако ли се и даље при овоме остане, онда нек се зна да ће у првом реду наше зло осетити највише они, који га одржавају и радују му се. Онда ће тек осетити, да српско рударство није државна болтациница, која је створена ради извесне неке велике господе. Рударски стручњаци неће више бити ситна боранија за поткусуривање туђих рачуна, а рударско одељење престаће да буде прћија грамљивих елемената.

Свакоме своје и свако на своје место! То је наша девиза.

Мих. Ђ. Благојевић, руд. инж.

ГРАЂА ЗА РУДНА ЛЕЖИШТА У СРБИЈИ.

(ERZLÄGERSTÄTTEN)

П. А. Илић,
рудар. инжењер.

— Наставак —

Има још и других сребровито-оловних рудишта у Србији, али на њима нисам имао прилике да чиним посматрања.

3. Оловна рудишта.

Иста напомена вреди и за оловна рудишта, јер и о њима ћу проговорити само у оним локалностима, од раније поменутих, у којима сам доспео да их боље разгледам. А понова наглашавам, да све ово треба једнако сматрати само као *грађу* за рудна лежишта, за чији се детаљан опис траже дуже и нарочите штудије, разуме се, основане на већим и пространijим рударским радовима, каквих код нас врло мало има,

а). *Подриње*. — Подринска област у северо-западном делу Србије, између Лознице и Љубовије, давно је позната са своје рудовитости. У геолошком саставу њеном јављају се у подлози архајски и палеозојски шкриљци, а преко ових се простиру тријаски кречњаци са верфенским слојевима. Кроз ове творевине пробијају разне еруптивне: гранитоидне, порфиридне и трахитске стене. Гранит се простире преко Борање и Кошутње Стопе. Порфирит се јавља код Селанца, Рујевца, Ждрела и Постења — скоро у фиксираном правцу од С-З на Ј-И, јер се у продужењу јављају његови изданци код Пецке — на Прослопу, код Станине Реке, на насыпу Пецка-Ставе, испод Поћуте — на реци Грачаници, у Лелићу, Бачевцима — код Ластре и т. д. Трахитски изданци избијају на много места у Коренити, Костајнику, на Јагодњи и у Селанцу. Серпентини почињу од Рујевца, па преко Митрине механе силззе Дрини кроз селаначки атар. Они се јављају око порфирита и више самог Постењског рудника.

Позната рудишта у подринској области јављају се у кречњаку и исконском шкриљцу. Прва су: у Гостењу, Селанцу, Јагодњи, Црници, Ждрелу, Рујевцу, Толисавцу, Костајнику, Коренити и Борањи, а друга — у Селанцу, на Јагодњи и у Чајавици код Крупња.

Изузимајући изданке гвоздене руде у Борањи и бакарне и антимонске руде у Рујевцу и Селанцу, на свима поменутим местима јављају се оловна рудишта са већим или мањим процентом сребра, али редовно недовољним — за одвајање сребра.

Руда је сулфидна и оксидна, а јавља се већим делом у облику жице (Gang), негде и у гнездима (Nest) и складовима (Stock). Са сулфидном су mestimiци е удруженi и сулфиди цинка и бакра и она се налази како у кречњаку, тако и у шкриљцу — само са разликом у рудном камену; док је овај у првој стени калцит или у опште кречна маса, дотле је он у другој — кварц или кварцна маса. Оксидне руде су врло чисте и налазе се поред сулфидних — само у кречњаку.

У Постењу је развијен рудник и врши се преривање руде на формалној рудној жици, која је утврђена на приметној дужини и дубини. Главни део овога рудника налази се под Остењком. Ту је отворен у три хоризонта који одстоје по 30 мет. један од другога. Кад се урачуна протезање жице изнад највишега хоризонта до старих, површинских радова, као и учињени дубински опити испод најнижега хоризонта, онда изилази, да је њено пружање у паду познато на близу 150 метара. Пружање ове рудне жице у правцу њеном није у свима хоризонтима једнако. На против, оно, почев од највишега нивоа — са површинских радова поступно опада у дубљим хоризонтима у границама од 150 до 50 метара. Правац пружања је приближно од И на З са падом на С. Дебљина — променљива, од 10 сп. до 25 метра. Рудни камен и рудна стена — кречњак. Жица се грана, више мање, у паралелне огранке. Местимице прелази у гнездасту појаву, али ово су редовно секундарна рудишта, јер у њима је рудни камен масна, каолинasta иловача са оксидном рудом оловном. Али исте природе и карактера јављају се где — где и који жични огранци. Рудна минерализација састављена је из галенита, у честој пратњи са церузитом као секундарним продуктом његовим.

(Наставиће се)

Австралиска Жица

ПО ШМАЈСЕРУ

од Пет. Ј. Илића
руд. инж.

-- НАСТАВАК --

На Бриљантној жици сишло се у једном руднику у дубину до 340 м. и још 213 м. у паду жице; у другом руднику, на истој жици достигнута је дубина 308 м. и

243 м. у паду; у трећем 613 м. и, у четвртом 780 м. у дубину. Садржина ове жице у злату врло је променљива; она варира између 30—60 грама злата у једној тони руде. Дебљина пак жице у дубини долазила је и до 2 метра. У опште узев, овога дубина на Бриљантној жици свакојако има да оправда назив, који јој је због богатства пријат. То је у Квенсланду.

У *Новом, Јужном Велсу* је рудна стена такође — хорнбленда — гранит, само са том разликом, што су овде мањом тако крупни кристали хорнбленде излучени, да стена добија порфиричан изглед.

Код већег дела златоносних поља пружају се жице кроз гранит у разним правцима. Тек по негде су оне паралелне. У једном пољу (*Wyalong*) пружа се 8 паралелних жичних влакова у правцу С.СИ — ЈЈЗ са падом на И, докле је код неких правац северо-источан, а код неких и источно-северо-источан са падом на С. Ова рудишта појављују се као лентикуларне жице са више — мање правилним сочивастим изгледом појединих њихових партија. У другом пољу (*Garangullah*) много је јаче развијен лентикуларни, скоро сочивasti облик.

Дебљина жица у опште варира између неколико санти-метара и 2 м.; изгледа да је просечно — 0·5 м. Рудни камен у горњем делу рудишта састоји се из кварца са златом и лимонитом, кад-кад, и ако ретко, са оксидом мангана и бакра, малахитом, азуритом, галенитом и церузитом; испод ове распаднуте зоне настаје златоносни кварц са пиритом, арсенопиритом и халкопиритом, даље са блендом цинка и галенитом.

Злато се јавља у руди највише ситно расуто, а ређе, и то само на изданицима — у већим партијама. Садржина злата је врло променљива, а то је исто и са просечном садржином у појединим рудиштима. За време Шмајсеровог посматрања она је била око 90 грама, ма да је данас у опште мања.

Докле нека рудишта показују велико богатство до знатне дубине, дотле је код других то случај само на површини, а у дубини су јалова или се нагло стањују докле не ишчише.

У неким жицама (*Wyalong*) налази се више мање округласте рудне партије, које се у дубини састоје из арсенопирита, са поступним прелазом ка површини — у лимонит, импрегнисан видљивим златом.

Нађено је злато и у граниту, рудној стени, али једва приметно.

Нису ретки поремећаји као и попречне диоритне и фелзитне жице; сем тога, често се јављају и одломци рудне стene у рудном камену.

Златне, рудне жице у кварцном диориту.

У Murchison — златоносном пољу Западне Аустралије јавља се кварцни диорит, који се од 27—33 м. дубине јако распао и прешао је белу, често и мрку, каолинасту масу. Њега пресецају у разним правцима рудне жице, разне дебљине — од 2—3 метра. Рудни камен ових жица у главном је једар кварц. Он се граничи са рудном стеном — каолином испуњеним истрошеним квартним комајем. Свакојако, овај каолин води порекло од рудне стene.

Кварц као рудни камен садржи ситно злато, које се често даје и видети. То је кад-кад случај и у каолинској маси. Садржина злата варира између 28—86 грама у једној тони руде; но како је то само на изданку, где је обично злато концентрисано, сумња се, да ће се на исти проценат наћи и у дубини.

И овде је понашање рудних жица у њиховом пружању, како у дужину, тако и у дубину, неједнако; неке показују у томе извесну правилност, што улива наду на њихово богатство у свима правцима, а неке — брзо ишчиле или се тако истање, да су сумњива богатства.

(Настави се.)

ЈЕДНО „BERGSPERRE“ КОД НАС*

Чланом 17 и 22. рударског закона одређује се начин, како се задобија право простог истраживања.

У другој алинеји чл. 22. прописано је следеће:

„Ако је молилац испунио пропис рударскога закона за добијање просвога права истраживања руда или копова, ово ће му се одмах издати. У противном случају за ово ће му се оставити одређени рок. Ако и у том року не испуни пomenute услове сматраће се, да је одушао од молбе.“

И ако је овако тачно законодавац прецизовао како се задобијају пomenuta рударска права, ипак се овако не ради.

Код нас се примају молбе за дозволу ових истраживања, али се према њима не доносе никаква решења: те и молбе годинама чекају. Ко је прочитао горњу законодавчеву наредбу, знаће, да се овакав рад власти

* Понодом штаманих пријава у првом броју, по којима пије још ипакво решење докето.

ни мало не слаже са законом, па чак и да је штетан како за државне тако и за рударске интересе. Оваким поступком затвара се цела земља оним истраживачима, који би имали вољу за рударска испитивања, а држава губи таксус, која јој за ове послове припада.

Све што овде рекосмо за молбе простих истраживања, важи и за искључиве истражиоце (види чл. 25. руд. закона). Нигде у закону не стоји, да молилац чека и то бесконачно руд. власт за решење по његовој молби, али стоји то, да рударска власт цени само потпуност и непотпуност молбе, која се у одређеном року мора исправити, јер иначе дотична молба престаје вредити. Нигде се ни из далека у закону не помиње да се са пријављеним молбама сме одувлачiti, као што се то чини, те молиоци бесплатно и без икаквих обавеза према рударском закону и држави, уживају неку врсту монопола над извесним теренима, по што се они другима не могу уступити, док се њихове раније молбе не реше.

Овакав је рад рударске власти незаконит, штетан по државне интересе и чини велику сметњу напретку нашега рударства.

То је оно фатално Bergsperrе.

Мих. Ђ. Благојевић, руд. инж.

РУДАРСКИ ЗАКОНИК ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ са последњим изменама и допунама.

ГЛАВА I.

Управа и надзор над свима рударским радњама.

Чл. 1.

Управу и надзор над свима рударским радњама врши Министар народне привреде; он прописује правила за извршење овог закона.

Чл. 2.

Ову управу и надзор врши Министар народне привреде преко рударског одељења, које је саставни део министарства народне привреде (чл. 2. закона о устројству министарства за народну привреду).

Чл. 3.

Рударско одељење састављају: начелник, инспектор, секретар, правни референт, потребан број рударских инжењера, геолога, хемичара, писара, који се према потреби постављају Краљевим указом; даље потребан број практиканата и цртача.

Чл. 4.

Рударски инжињери, геолози и хемичари морају имати редовну, факултетску спрему своје струке са положеним, прописним, редовним испитима. Начелник може бити само рударски инжињер.

Чл. 5.

Начелник одељења, инспектор, најмање три рударска инжињера, 1 геолог, 1 хемичар, правни референт или секретар рударског одељења састављају Рударски Одбор.

Лични састав овог одбора одређује министар народне привреде у почетку сваке године. Начелник рударског одељења или његов заменик, увек је председник Рударског Одбора.

У изванредним случајима може Министар народне привреде позвати у седнице Рударског Одбора и стручна лица ван рударског одељења са саветујућим гласом.

Чл. 6.

У рударском одељењу установљава се рударско-геолошки музеј и хемиска лабораторија.

Чл. 7.

Краљевим указом на предлог Министра народне привреде могу се образовати рударске, засебне управе за експлоатацију поједињих рудишта, као државна надлежства, и ове управе састављају: управник, потребан број рударских инжињера и административног особља.

Чл. 8.

У надлежност рударског одељења спада:

- да врши све оне послове, који су му овим законом и правилима министровим, као одељењу министарства народне привреде у делокруг рада стављене;
- да води бригу о извршењу свију наредаба и прописа, које буде издавао по струци и пословима рударским, министар народне привреде на основу овог закона;
- да води надзор над свима приватним и државним рударским радњама, и стара се, да се ове врше по прописима рударског закона.

Чл. 9.

У надлежност рада Рударског Одбора спада:

- да саставља и подноси на одобрење министру народне привреде опште и годишње планове рада по рударској струци, које треба држава да предузима;
- да саставља и подноси министру народне при-

вреде годишње извештаје о свима радњама рударским, како државних, тако и приватних предузећа, са својим мишљењем о истима, која ће се по потреби и јавности предавати;

- в) да оцењује разне рударске извештаје и своје оцене подноси министру народне привреде, и
- г) да даје своје мишљење по свима питањима, која му буде упутио министар народне привреде.

Чл. 10.

Рударске управе имаје дужност, да управљају државним рударским радњама онако, како им буде по са слушању Рударског Одбора министар народне привреде наредио.

Чл. 11.

Начелник, инспектор, секретар и писар рударског одељења у положају су истоимених звања у министарству народне привреде. Управници рудника у положају су инспектора, а рударски инжињери, геолог, хемичар и први референт у положају секретара.

Чл. 12.

Рударски инжињери и геолог, ма у ком положају били, служе онолико и пензионишу се онако, као што је то предвиђено за техничко указио особље грађевинске струке (чл. 20. закона о уређењу министарства грађевина).

ГЛАВА II.

Општа опредељења.

Чл. 13.

Рударски законик опредељује правила и услове, под којима је једино дозвољено руде и копове (минерале) истраживати и обделавати.

Чл. 14.

Под рудом и копом разумевају се минерали, који метале садржавају, били метали природно одлучени, суви, (саморасни, самотворни) или сједињени, као: злато, сребро, никол, бакар, цин, цинк, олово, гвожђе и т. д. у свима својим сјединама; затим асфалт, графит, стипсе, витриоли, соли, цементне и слане воде, земне смоле, земно уље, мермер, цементне лапорац и т. д., све сорте марког и каменог угља, литографско и воденично камење.

Овамо спадају и стваре трошкове стари топлонички остваци. (Допуна од 21. Јула, 1877. год. Зборник XXXI. страна 35.)

Да ли је што руда и коп, одредиће у сумњивом случају Министар народне привреде.

Чл. 15.

Све руде и копови, били они у земљи или на површини, јесу добро државно, а не онога чија је земља, и по томе сваки је дужан по пропису овог законика изискати одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Чл. 16.

У колико рударски законик че садржава особена определења, у толико ће се односити и на рударске радње закони: грађански, трговачки и криминални.

Чл. 17.

Ко је способан својим имањем управљати, тај може добити одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Чл. 18.

Истраживање и обделавање руда и копова од стране правитељства предузета, подлеже овим истим законим правилима.

Чл. 19.

Давање одобрења, давање повластица и надзиравање над рударским предузећима, каменоломима и подземним радовима у опште спада у круг министарства народне привреде.

Чл. 20.

Рударским закоником установљава се за све рударске послове десетна мера метара.

ГЛАВА III.

О одобрењу на истраживање руда и копова.

Чл. 21.

Истраживања руда и копова могу бити двојака: *инострана и искључива.* Прва су она, за која се рудни простор само именује, а друга, за која се овај ограничава по прописима овога закона.

Чл. 22.

Ко жели, да добије одобрење за просто право истраживања руда или копова, мора се за ово пријавити писмено министру народне привреде, и тачно назначити атаре селама или општина, у којима жели предузећи истраживања, са назначењем дотичног среза и округа.

Ако је молблац испунио прописе рударског закона за добијање простог права истраживања руда или ко-

пова, ово ће му се одмах издати. У противном случају за ово ће му се оставити одређени рок. Ако и у том року не испуни поменуте услове, сматраће се, да је одустао од молбе.

Просто право истраживања руда и копова даје се за једну годину, и то највише на простору трију општина.

Просто право истраживања руда и копова може се пренети и на другу правну личност, која по прописима овог закона може бити прост истражилац руда и копова; оно је и наследно за законите наследнике истражиоце, ако ови по закону рударском могу бити истражиоци, и ако у року најдаље од 3 месеца по смрти истражиоца изјаве министарству народне привреде, да се овога примају са свима његовим правима и обавезама.

Каменоломи припадају имаоцу земље. Он их може обделавати или давати под закуп, пошто надлежна полициска власт, по добивеном мишљењу техничког, стручног лица утврди, да одржање или отварање каменолома на том месту не угрожава околину, и у опште личну сигурност и саобраћај. По том се само извештава министар народне привреде, да је каменолом отворен.

Чл. 23.

Ко по истеку једне године затражи, да му се рок за просто право истраживања продужи, мора за то уз молбу поднети и извештај: шта је дотле урадио на истраживању.

На основу поднете молбе и извештаја, министар ће о трошку молиоца одредити једног рударског стручњака, да радове истражиоца на лицу места прегледа и оцени: да ли и на коликом простору треба молиоцу просто право истраживања продужити или не. Према овој оцени и саслушању Рударског Одбора министар ће донети своје решење.

Свако одобрено просто право истраживања руда или копова може се продужавати само за још 2 године. Ако би истражилац и после овог времена захтевао продолжење простог права истраживања, мораће се ограничити за искључиво право истраживања руда и копова по прописима овога закона.

Чл. 24.

На једном простору може бити само један прости истражилац руда и копова.

Ако се једног истог дана пријави више молилаца за просто право истраживања руда и копова за једно исто место, решеће се по чл. 39 овога закона.

Чл. 25.

Ко жели да добије искључиво право истраживања руда и копова на неком месту, мора се за то молбом обратити министру народне привреде.

У молби мора молилац изложити:

а., изложити своје име и презиме, занимање и место пребивања, и приложити надлежно пуномоћије, ако се одобрење за другога тражи;

б., тачно назначити окружје, срез, општину, предео и место истраживања;

в., показати, да ли је на томе месту или у околини коме и какво истраживање већ дато;

г., поднети доказ, да је на томе месту вредно искључиво истраживање предузети, и именовати руду или коп, које и како тражити намерава; и

д., поднети доказ, да је он властан управљати својим имањем.

Ако молилац поднетом молбом није испунио прописе рударског закона за добијање искључивог права истраживања руда и копова, позваће се да у одређеном року исте испуни; ако то не учини, сматраће се, да је од поднете молбе одустао.

Односно преноса искључивог права, као и наследства вреди исто, што је казато за просто право истраживања (чл. 22.)

Чл. 26.

Кад се неко пријави са молбом, да добије искључиво право истраживања на месту, на коме је већ другом лицу дато одобрење за просто право истраживања руда и копова (чл. 22) и кад министар народне привреде нађе, да му ово треба издати, то ће му учинити по пристанку дотичног простог истражиоца, у колико овај својом изјавом од свог простора буде уступио.

Чл. 27.

Министар народне привреде моћи ће дати иа једном месту једном истом искључивом истражиоцу више простора за искључиво истраживање, ако има празних прости истраживањем незаузетих места, или ако се прости најближи истражиоци одреку права на ограничење простора у истражујућем се свом месту; а просилац до каже, да му је више простора нужно.

У свима овим случајевима мора просилац за искључиво истраживање и ситуациони цртеж целога места поднети.

Чл. 28.

Простор искључивог права истраживања јесте хоризонтална површина од 500.000 квадр. метара.

Но ако због заузетих у суседству простора не би један простор изнео подпуну количину метара, истражилац мора и мању количину метара, за потпуни простор сматрати.

Границе простора за искључиво истраживање означава истражилац, а ограничење овога врши стручна комисија, коју буде одредио министар народне привреде, у присуству месне полициске власти и једног полициског чиновника дотичног округа. Све трошкове око ограничења простора за искључиво право истраживања сноси истражилац.

Чл. 29.

За сваки ограничени простор на искључиво истраживање, плаћаће истражилац у име регалног данка државној каси годишње, и то унапред по десет динара, рачунајући од дана кад је ограничење свршено.

Чл. 30.

Одобрење за искључиво истраживање даје министар народне привреде на једну годину дана.

Ко буде искључиво истраживање с поткопом или окном, или бушењем отпочео, и годишњим извештајем показао, да је истраживање приљежно, правилно и непрекидно упражњавао, па представи потребу за продужење искључивог истраживања, министар народне привреде одредиће једног стручњака рударског, да на лицу места, о трошку истраживања, оцени његове наводе. Према овој оцени и саслушању Рударског Одбора министар ће тражено продужење искључивог права истраживања одобрити или не.

Чл. 31.

Ко добије одобрење на истраживање прсто или искључиво, мора се пре сваког рада споразумети с господаром земље о накнади штете, која би се овим истраживањем нанела; а господар земље дужан је истраживање на својој земљи допустити (Чл. 49.).

Ако се у том не би могло доћи до споразума, истражилац обратиће се министру народне привреде, који ће по чл. 52. и чл. 53. питање ово расправити, а истражилац неће моћи истраживање на том месту пре отпочети, док по пропису чл. 53. не да потпуно обезбеђење господару земље.

Чл. 32.

У здањима, зградама, кућиштима и кућним плацевима, баштама, воћњацима, виноградима и тима подобним

може просилац тек сама онда добити одобрење за истраживање, ако поднесе саизвелење господара истих места.

По јавним путовима, црквиштима и гробљу, вододима и вештачким постројењима, и у опште у простору педесет метара око свију места у овом одсеку именованих, неће се никакво одобрење на истраживање давати.

Чл. 33.

Истраживање мора се по правилима рударским упражњавати тако, да се не би опасност људима, ни марви, ни имању проузроковала, нити да се господар земље и без нужде стешњава.

Свака отворена закопина или окна морају ограђена и осигурана бити.

Чл. 34.

Ако прости истражилац противу чл. 33. поступи, и ако годишњи извештај о радњи својој не поднесе, министар народне привреде, према обстојатељству, моћи ће таквом истражиоцу дато право одузети и пре истека рока, или продужење рока отказати.

Чл. 35.

У сваком за искључиво истраживање ограниченој простору (чл. 28), дужан је искључиви истражилац по правилима рударским поред прописа чл. 33. и прописа чл. 77. још у свом поткопу, или окну, или вртлу и не-прекидно сходно чл. 79., 80., 81. и 82. истраживање упражњавати, и годишњи извештај о успеху радње подносити. Ко противно учини, потпада дисциплинарним казнама закоником овим прописанима.

Чл. 36.

Ко једном изгуби право истраживања на основу овог законика, не може га опет на том месту добити у течају једне године; а доцније, ако се нико други не пријави за то место, може му се опет дати.

Чл. 37.

Без особитог одобрења министра народне привреде истражиоцима није слободно руде и копове обделавати ни продавати.

По потреби изашиље министар народне привреде једног стручњака на лице места о трошку истражиоца за оцену: да ли је дотична руда извађена истражним радом или обделавањем.

ГЛАВА IV.

О повластици на обделавање руда и копова.

Чл. 38.

Повластица на обделавање руда или копова може се дати:

- а., на копање и вађење;
- б., на испирање и пребирање;
- в., на топљење и израђивање; и
- г., на једно, двоје или на све.

Чл. 39.

Онај, који пре затражи повластицу за обделавање на означеном месту, тај ће такову и пре добити.

Ако се по случају у један исти дан пријави више просилаца за повластицу на једном истом месту, министар народне привреде узвеши у обзир јемства, која просилац за успех обделавања даје решење, по саслушању Рударског Одбора, хоће ли свима, већини или једном и коме од просилаца дати повластицу на обделавање.

Чл. 40.

Прозба за ову повластицу, која се има министру народне привреде у дупликату поднети, мора садржавати:

- а., све што је у чл. 25. прописано;
- б., доказе, да на месту, на ком се повластица за обделавање, тражи, није већ другоме дато одобрење за истраживање нити повластица за обделавање;
- в., мора поднети нађену руду или коп с тачним описом њиног лежишта, како би се сазнати могло, да ли је количина и каквоћа довољна те да их је вредно обделавати;

г., доказати, да има сам довољно стручне способности, или да има за тај посао лице, које такове способности притељава;

д., означити, да ли на траженом месту или у окolini има земље, воде, шуме или каменог угља (ако за овај повластицу не тражи), који се за радњу употребити могу;

е., разложити план целе радње, и изјавити, хоће ли сам или у друштву и с ким и под којим условима ради, као и показати капитал који ће моћи на радњу употребити и примљене обvezе испунити; и

ж., захтевати да министар народне привреде одреди стручну комисију, која ће о трошку његовом на лицу места све што је нужно, тачно испитати као и

стручну комисију, која ће такође о његовом трошку да изврши ограничење терена, на коме повластицу тражи, ако је за то испунио све прописе рударског закона.

Чл. 41.

Ако су сви услову у предидућем чл. 40. испуњени, министар народне привреде одредиће стручну комисију, која ће на лице места изаћи, предмет прозбе тачно извидети и о том извештај министру народне привреде поднети.

Чл. 42.

Комисија ће ова, осим осталога у прозби Чл. 40. изложеног, нарочито у виду имати:

а., да ли просилац захтевану земљу, воду, шуму — заиста и у каквој количини имати мора;

б., да ли се за исте цељи земља, вода и шума друга мање употребљива дати може; и

в., да ли тражену земљу, воду или шуму господар и под каквим условима, уступа.

Све ово цениће комисија према стању рудишта, приликома рударским и капиталу молиоца, те према томе и то: колико рудних поља треба молиоцу дати.

Чл. 43.

Ако одређена стручна комисија (по одредби чл. 41. овог закона) па лицу места утврди, да је истражилац истражним радовима доиста нашао повољно рудиште за експлоатацију, министар народне привреде по саслушању Рударског Одбора, а по претходном сазнању Министарског Савета, издаће решење истражиоцу, да ће му дати тражену повластицу по прописима овога закона, ако истражилац у одређеном року поднесе ситуациони план рудног простора у дупликату, подељен на онолико рудних поља, колико је стручна комисија одредила и министар народне привреде одобрио, да му треба дати, и чим рудни простор ограничи стручна комисија, коју министар буде одредио по прописима овог закона.

Чл. 44.

У повластици, која ће се на основу комисионог извештаја и поднетог цртежа дати, биће означено:

а., име и презиме, занимање и место обитавања обдељаоца;

б., каква је повластица дата;

в., број рудних поља с описом руда или копова простор, округ, срез, општина, место и име предузећа;

г., две сталне тачке од којих је премер простора

и подела рудних поља чињена, означене бусолом у правцу и у растојању по цртежу ситуационом; и
д., време, на које је повластица.

Чл. 45.

Рудно поље јест хоризонтална површина у виду правоугаоника од сто хиљада квадратних метара, које хоризонталне стране најмање две стотине, а највише пет стотина метара износити могу, а падне стране бескрајно у дубину иду.

При означавању рудних поља, морају се ова тако полагати, да, колико је могуће, једно до другог леже, те да више њих једну целу фигуру образују; растојање између једне и друге фигуре, ако су рудна поља на више места, узета, може се поделити међу обделаоцима седничких рудних поља.

Више рудних поља, једно до другог састављени, сачињавају простор рудни.

Фигуре старих тросквишта и топионичких остатака не морају бити везане (састављене) једна с другом, па да сачињавају рудна поља једне повластице; но ако су оне у непосредној близини, онда се сматрају као састављена рудна поља и припадају једној повластици.

Чл. 46.

Повластица за обделавање руда и копова даје се на педесет година, рачунајући од дана, кад је министар нар. привр. повластицу потписао.

Министар народне привреде, по саслушању Рударског Одбора, а по одобрењу Министарског Савета, може државне руднике и рудишта дати под закуп за обделавање и уговором одређени број година. Уговорима о закупу служиће за основицу односно рада — експлатације, — прописи овог закона.

Чл. 47.

Ко руде и копове као повластичар на извесном руднику за 15 година правилно обделава и своје савезе тачно по овом закону испуњава, по оцени министра народне привреде, решењем Министарског Савета добиће право господарства на рудник, ако ово затражи.

Господар рудника плаћа све регалне данке држави по овом закону.

Чл. 48.

Онај који по предидућем Чл. 47. не добије право господарства над рудником, а желео би и даље, пошто рок у чл. 47. прописани протече, на истоме месту об-

делавати, мора се тога ради десет година, пре него је рок истекао, обратиги с прозбом министру народне привреде. Јаче првенство прави на то место опредељава министар народне привреде.

ГЛАВА V.

О одношјима између рударских предузимача и господара земље, воде, и шума, о уступању ових и о накнадама

Чл. 49.

Земљу, која је нужна за обделавање руда и копова, дужан је господар исте за пристојну накнаду уступити на употребу.

Чл. 50.

Обделалац руда и копова само онда, ако је осведочено, да ће моћи постојано обделавање продужити, има право захтевати, да му господар земљу у сопственост на обделавање за накнаду уступи.

Исто тако има право и господар земље захтевати, да му се сва земља откупи, ако је она тиме тако раскомадана да се остатком не може корисно служити.

Чл. 51.

У оним местима (чл. 32.), где није слободно истраживање руда и копова предузимаги без одобрења господара земље, моћи ће обделалац захтевати, да му се дозволи водоводе испод земље провести, и то само у случају, ако би посве немогуће било то учинити другим путем, или би се могло, али с особито великим трошком.

Но и такови водоводи морају се тако утврдити, да не буду ни мало опасни, а да буду дуготрајни; обделалац и у овом случају остаје одговоран за сваку штету, која би се коме водоводом догодила.

Чл. 52.

Ако се дотична лица с господаром земље не би могла сложити о уступу на употребу (Чл 49.) или у сопственост (Чл. 50.), онда ће министар народне привреде поступивши и овде, као што је прописано у Чл. 41. и 42., ово коначно расправити.

Чл. 53.

Ако се пак иста лица о цени закупа или откупа не би могла угодити, онда ће на захтевање буди које стране министар народне привреде поступити по прописима закона о експропријацији постојећег.

(наставиће се)

Пријаџе

учињене у рударском одељењу за истраживања руда и копова, по којима још није донето никакво решење
 (Види § 22. Руд. Зак.)

— Свршетак —

83. Исти, под истим датумом и годином Р.Бр. 492.
 — у атару општине рудничке, среза студеничког.
84. Исти, 30—VI—1902. Р.Бр. 685, — у атару општине конаревске, среза жичког.
85. Српска држава 18—VII—1902. г. Р. Бр. 855. — у атару општине конаревске, среза жичког.
86. Михајло Чебинац, 12—IX—1902. г. Р.Бр. 1204.
 — у атару општине лучке, гучке, среза драгачевског и ивањичке, среза моравичког.
87. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1205.
 — у атару општине рудничке и павличке, среза студеничког.
88. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1206.
 — у атару општине, жичке и гокчаничке, среза жичког и бањске — среза студеничког.
89. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1208.
 — у атару општине трнавске и паковраћске, среза трнавског и дугаловићке, среза драгачевског.
90. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1209.
 — у атару општине градачке, брвеничке и ушћанске, среза студеничког.
91. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1210.
 — у атару општине студеничке и мланачке, среза студеничког.
92. Исти, под истим датумом и годином, Р.Бр. 1211.
 — у атару општине врдинске и конаревске, среза жичког и каонске, среза драгачевског.
93. Јаков Чорбинћ, 17 - X—1902. г. Р.Бр. 1500 — у атару општине придворичке, среза моравичког и мланачке, среза студеничког.
94. Јеротије Кнежевић, 16—IV—1903. Р.Бр. 635. — у атару општине грапске и краверичке, среза драгачевског. —
95. Ђорђе Гинић, 8—IV—1903. Р.Бр. 576. — у атару општине горачке, села Горачића, Губеревца, Милатовића, Живице и Голаче општине котрашке, села: Котраже, Вучковице, Пиланица, Белог Камена, Криваче, Виће и Доњег Дупца, среза драгачевског.

Б). За искључиво право истраживања руда и копова.

1. Светозар Гикић, 16—VI—1903. РБр. 955. — у атару села Градца, Липе и потока „Камењача“, Попине, Дубља — општине трстеничке; врњачке и липовачке реке — у атару села Врњача и Липова, на Демир Капији и под Вильаком у Станишици — општине врњачке, среза трстеничког; у козничкој и јабланичкој речици и дуж реке Расине у атару села Кознице и Грчака, општине плешке и Плочкој Реци, у атару рокачком, општине плочке — среза жупског. У Јеленовцу и Туновцу у атару села Криве Реке и Будиновице — у општини расинској. У Ливађу, Метохији Беђировцу у општини влајковичкој, среза копаоничког.

2. Коста Марковић, у области Ридња код Голупца.

3. Димитрије Крсмановић и П. И. Јовановић око Мачкатице у окр. врањском.

РЕФЕРАТИ.

Појава злата у Србији, — од Мих. Ђ. Благојевића, руд. инж. — Прештампано из VI. Књ. Геолошких Анала Балканског Полуострова.

Књига ова чији натпис исписасмо, упознаје нас са појавом злата у нашој земљи, а према пишчевим подацима проучавања. Знатан део ових посматрања изнет је и у књизи: „Преглед Рудишта у Краљевини Србији“, опет по изворима истога писца, као што је то у истој књизи цитирано.

Како је пак од тога времена па до данас учињен знатан напредак у истраживању златоносних руда, писац нам је овим делом у неколико проширио круг познавања ове појаве.

У овом делу наћи ће се у кратко описан данашњи начин сељачкога рада на испирању и добијању злата; описује се терен на коме се ова појава распостире, као и стene у којима се златоносне руде појављују; упознаје нас са некадањим старим рударским радовима на испирању и на вађењу злата и преради златоносних руда. Назначена су и места, где се златоносни наноси налазе; опет наравно према његовом личном проматрању наглашујући, да се г. Хофман ранијих година детаљније бавио проучавањем ове појаве. Ту је описан и начин постанка ових златоносних алувијона, и класификовање златоносне руде, према налажењу у разним петографским срединама.

Према овој класификацији ми имамо златоносне руде у исконским шкриљцима, у еуфотитима, трахитским

стенама и кретацејском кречњаку. Овде ће се наћи и доста детаљан опис ових златоносних руда, као и разспоред племенитога метала у њима, и знатан део извршених хемискких анализа, из којих се најбоље види природа наших златоносних руда. О природи и карактеру саме златоносне појаве за сада се, према сразмерно малим извршеним радовима, не може ништа позитивно казати. Најпосле нам писац наговештава, да према томе што се златоносне руде јављају у стенама разне геолошке старости и у најмлађим еруптивним стенама — да ће постанак ових руда пасти у доба терцијара.

Захвални смо писцу ове књижице, што нам њоме пружа значајан прилог за познавање рудишта у нашој земљи.

Д. С. руд. инж.

Бугарски рударски закон. — 1. О бугарској рударском закону, проговорићемо само у неколико, колико је потребно, да се види разлика између нашег и бугарског закона.

По њиховом су закону, као и код нашег, руде државна својина. Деоба је, на руднике (мине) и каменоломе. Каменоломи су: пирити гвожђа, минералне боје, кречни фосфат, гипс, тресет, старе згуре, камене плоче, креда, песак и т. д. — Право истраживања издаје Министарство трговине и земљорадње. Право за испирање по речама, даје окружно начелство, и зато се плаћа годишње на личност и округ по 5 дин. Каменоломи и минералне воде не спадају под овај закон.

Право искључивог истраживања је површина, максимум од 800. хектара. Годишње се плаћа од хектара 0·10 дин. Рок је овом праву две године, за које време мора истражиоц да тражи концесију, у противном губи право, и терен се може дати другоме или задржати за државу. На истом терену, даје се право истраживања другоме а за оне руде, на које нема права искључиви истражиоц.

Давање концесије. — Ако се у исто време јаве више милиоца за концесију, на једном истом месту, а ови се не могу међу собом споразумети, онда се даје концесија свима. Површина мора имати четвороугао, најмање 24, а највише 500 хектара. Краћа страна не може бити мања од $\frac{1}{4}$ веће стране. Концесија се даје на 99. година, а по одобрењу Министарског савета. — Ако концесионар повећа или смањи експлоатацију рудника или прекомерно повећа цену продаје извађеног материјала, на начин који грози интересима земље или потребама потрошача, Министар трговине и земљорадње може да постави спе-

цијалне услове како за експлоатацију тако и за цене. — Сви неспоразумни у овом погледу биће решени изборним судом. У случају, да се концесионар не задовољи овим решењем, то ће онда решити ово питање Министар трговине и привреде, административним путем.

Сваки концесионар дужан је да плати један стаљан, и један пропорционалан порез. Сталаан порез плаћа се на сваки уступљени хектар, и то: за угљене и гвоздене руднике по 3 дин., а 4 дин. за све остale руде. У случају да има више концесија на једном истом терену, онда се овај порез наплаћује засебно за сваки рудник. Пропорционалан порез утврђује се у условима коцесије до 5% максимум од чистог прихода. Угаљ код угљених рудника што се употреби за рудник, не подлежи овом плаћању. — Прва се пореза плаћа у напред, а друга полугодишње. Ако концесионар не плати ову порезу на време, па после опомене на три месеца ни ово не учини, одузеће му се концесија административним путем. Концесија се може одузети решењем Министра трговине и земљорадње а на основу овог закона.

Надзор врши Министар трговине и земљорадње посредством рударског одељења, а ово има за тај посао ревирске инжињере. — Цела је Бугарска подељена у три ревирска округа и у сваком има по један рударски инжињер. Министар одређује тачно круг рада ових инжињера као и њихова права и дужности. — Министар има права да изда полицијска правила, која нађе за потребно ради извршења овог закона.

2. *Закон о каменоломима:* — Овај је закон вотиран 25. нов. 1892. године. — Како ми још немамо овакав закон, који је веома потребан за развитак камењарске индустрије, и како ће се и код нас морати што на томе да уради, то налазимо за потребно, да изложимо садржину истог закона.)

Под прописе овог закона долази: пирит гвожђа, минералне боје, кречни фосфат, гипс, тресет, старе згуре, камење за зидање, камене плоче, камење за украс, воденично камење, литографско камење и друго употребљено у индустрији, креда, песак, шљунак и т. д. Каменодом се могу експлоатисати од онога на чијој су земљи или по његовом пристанку од другога. — Влада може да дозволи ову експлоатацију без пристанка сопственика земље, ако је материјал потребан за јавне грађевине. У овом случају, држава одређује припадајућу накнаду сопственику, како за узети материјал, тако и за причињену

1) О важности камењарској приступље код нас, као по мерама које треба држава да предузме, проговорићемо у наредном чланку.

МЕСТО НАХОДЕНЯ (Ort)	Елементарна анализа — (Elementar. Analyse)					
	Н.гл.еник C	Водород H	Кисеоник и азот: O + N	Суфиор S.	Влаги H ₂ O	Пиро Asche
Вина (Vina)	64.56	4.18	2.16	10.05	1.27	17.98
"	69.98	4.54	17.90	—	3.36	4.22
Марганици (Marganci)	64.07	4.49	19.23	—	5.10	7.11
"	63.97	5.08	12.60	1.12	3.82	13.41
4. Уголь из терциарные формации						
Сене	58.12	3.78	20.73	—	13.32	4.05
"	59.01	3.54	21.17	—	13.63	2.65
"	59.85	4.44	19.41	—	12.63	3.67
"	60.85	4.02	21.47	—	12.43	1.23
"	27.25	3.55	8.40	—	5.01	55.83
"	59.66	3.80	21.72	—	11.80	3.02
"	60.74	3.60	20.88	—	11.48	3.30
"	58.24	3.71	19.94	—	12.58	5.53
"	58.93	3.79	18.81	—	13.50	4.97
"	59.26	3.83	20.36	—	12.40	4.15
"	59.51	3.88	21.16	—	11.91	3.54
"	55.14	5.63	19.20	—	13.11	8.92
Спесвац	59.48	3.90	21.30	—	12.30	3.02
"	47.75	3.49	18.86	—	10.65	19.25
Сикоје	58.85	3.62	21.57	—	14.16	1.80
"	59.52	3.98	19.97	—	11.98	4.55
Жидилье	55.53	3.59	22.19	—	14.40	4.29
"	58.02	4.22	15.14	—	16.64	5.98
"	57.01	4.07	16.74	—	16.10	6.06
"	47.78	3.32	18.15	—	10.77	19.98
"	55.82	4.01	19.91	—	14.74	5.49
В. Равнина Река	58.78	4.37	19.85	—	11.80	5.20
Јеловац Jelovac	51.75	3.17	21.39	—	13.08	10.31
" "	62.49	4.75	16.18	—	12.22	4.36
" "	51.64	4.24	20.27	—	12.21	11.67
Лесковиц (Leskovac)	57.06	3.63	21.76	—	14.22	3.33
Селиште (Selise te)	57.86	4.14	21.36	—	13.07	3.57
Јелашница (J. laschnitz)	45.20	3.51	20.18	—	21.00	10.11
" "	51.53	3.85	17.46	—	18.62	8.54
Суботинци Subotinzi)	55.46	4.50	20.77	—	14.39	5.68
" "	54.21	4.46	20.77	—	14.68	5.88
" "	37.80	4.19	13.14	—	6.86	38.01
Тиневиц (Ćićevaz)	53.89	3.80	19.74	—	13.25	9.32
" "	62.63	3.96	15.51	—	14.66	3.24
" "	46.99	3.74	18.22	4.02	20.80	10.25
" "	47.32	3.96	17.37	3.72	24.00	7.35
" "	53.09	4.33	20.45	3.00	14.14	7.99

Средио Милан Ј. Бајић, хемичар.

Суна дестилација (Trocken. Destillation)				Состав угља без влаге и пепела (Zusammensetzung der wasser und aschen freien Kohle)				Примена	АНАЛИТИЧАР (Analytiker)
Вајара (Feuchtigkeit)	Пас (Gas) (G.a.)	Кокс (без пе- пела) Coks (Coksen)	Пепео Asche (Asche)	Калорије (Calorien)	C	H	O + N		
1.27	29.43	51.82	17.9	6517	—	—	—		Лозанић Прљевин Бајић
—	—	—	—	6391	84.9	5.5	9.6		
—	—	—	—	5846	72.9	5.1	22.0		
3.82	40.73	42.07	13.41	6271	78.4	6.2	15.4		
					C	H	O + N		
13.32	35.75	46.88	4.05	4910	70.4	4.60	25.0		Лозанић
13.63	36.72	47.00	2.65	4876	70.5	4.2	25.3		"
				5285	71.4	5.3	23.3		
12.43	34.64	51.70	1.23	5081	70.5	4.6	24.9		"
5.01	29.52	9.64	55.83	—	69.5	9.0	21.5		"
11.80	36.92	48.26	3.02	4994	70.0	4.4	25.6		"
11.48	38.61	46.61	3.30	5061	71.2	4.2	24.6		"
				4983	71.1	4.5	24.4		Прљевин
				5068	72.4	4.6	23.0		"
				5039	71.0	4.6	24.4		"
				5040	70.4	4.6	25.0		"
				4689	70.7	4.6	24.6		"
				4987	70.2	4.6	25.2		Лозанић
10.65	34.46	35.64	19.25	4075	68.1	4.9	27.1		"
14.18	35.73	48.81	1.80	4865	70.0	4.3	25.7		"
11.98	—	—	4.55	5024	71.2	4.8	24.0		"
14.40	39.18	42.12	4.29	4554	68.3	4.4	27.3		"
16.64	37.30	40.08	5.96	5701	74.9	5.4	19.7		"
16.10	37.95	39.87	6.06	5649	73.2	5.2	21.6		"
10.77	34.92	34.75	19.98	4020	69.0	4.8	26.2		"
				4843	70.0	5.0	25.0		"
				5161	69.8	5.4	24.8		"
13.08	37.02	39.59	10.31	4257	67.5	4.4	28.1		"
				5862	74.9	5.7	19.4		"
				4518	67.8	5.5	26.7		"
14.92	37.78	36.67	3.33	4715	69.2	4.4	26.4		"
				4928	69.3	4.9	25.8		"
21.00	35.50	33.39	10.11	4075	65.6	5.1	28.3		"
18.02	35.97	36.87	8.54	4583	70.7	5.2	24.1		"
14.39	33.88	46.05	5.68	4932	68.7	5.5	25.8		"
14.68	33.63	45.81	5.88	4816	68.2	5.6	26.2		"
				3816	68.6	7.6	23.8		"
13.25	38.46	38.97	9.32	4621	69.7	4.9	25.4		Прљевин Бајић
				5706	76.3	4.8	18.9		"
				4172	68.0	5.4	26.6		"
				4288	68.9	5.7	25.4		"
				4896	68.1	5.5	26.4		"

РУДАРСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА

од М. Ђ. Благојевића, П. А. Илића, Др. Р. Степановића и В. Н. Мишковића
рударских писцињера

— ИЛСТАВАК —

- Stampfer — набијач
- Faustel, Schlägel — чекић
- Stückkohle — крупице (крупан угља)
- Rösche — засек
- Versetzen — испунити преров
- Versatz — материјал за испуњавање
- Bergsperrre — рударска препона
- Erdgas — земљани гас
- Erdöl — земљано уље (петролеум)
- Erdwachs — земљана смола
- Steinöl — камено уље (нафта)
- Erdtheer — земљани катран
- Bergtheer — рударски катран
- Schmieröl — маз (уље за мазање)
- Ofensau — мечка
- Gestübe — угљевити набој
- Herdsohle — пећни под
- Saigerofen — отопна пећ
- saigern — отапати
- Treibofen — сребрна пећ
- Treiben — одвајање сребра
- Spiegeleisen — манганско гвожђе
- Fero — Mangan — гвожђевити манганин (легура)
- Verhütten — топити руду
- Knochenasche — коштани пепео
- eintränen — руду оловом заситити
- Nebengestein — пређе је назван „суседни камен“; но, на предлог неких рудара, сада налазимо, да би прилагоднији термин био за тај појам: *рудна стена*. Овако ће се постићи аналогија са појмом „Ganggestein“, „Gangausfüllungsmasse“, „Gangart“, за који смо узели назив *рудни камен*.

(ПОСТАВИЋЕ СЕ)

— ... —

Метална и угљена пијаца.

МЕСЕЦА ЈУЛА 1903 г.
из издаваштва В. Фолка и. кр. трг. саветника.

Протизог месеца првотекла је пијаца доста тихо. Било је исењања и спуштања цена, али све то без особите воље и живости. Томе су узрок с једне стране неинспирисани послови индустријски, а с друге — у опште слаби сезонски послови.

Гвожђе. — Стане пјаце гвожђа у Аустрио-Угарској остало је скоро неимрено. Карактеристична појава остаје и даље, да су конкузми трајно недовољни, те та окозност стално одржана пењање цене. Са сировим гвожђем пило је дosta рђано; грађевински паллади стајали су нешто боље; то је исто и са линеним, подоводним цевима. На против, пролија се фазонско и шипкасто гвожђе показала се недовољна; из тргове је бар томе узрок рђаво време у почетку године, те се ипсу могају у време отиочети грађевински послови. Повољан промет био је на шинама, јер су за њих потреба изазвале нове државне а парочито доканске жељезнице. Са ктинацима је пило добро, ма да им се морала спуштати цена због фабрика, које ван картеља стоје. Исто то вредн и за филипиле. У ионом публикованим извештају представљен је обим смањивања продије за прва 4 месеца ове године. Она је мања од пете, прошлогодишње периде за 288345 q — рачунајући ове само шипкасто — фазонско гвожђе и челик картељских фабрика. На овом мањем промету са пропашћу 5 месеци ове године, имале су удела: иранко душићко гвожђане индустрије; чешко и алипеко, рударско, и индустриско друштво, Херц-Херцлијке фријадричке радије, Витковић и Тернић.

Изферање картељских радија из Аустрије за Угарску у прва 4 месеца ове године повио је у шипкастом и фазонском гвожђу 29.854 q — а из Угарске у Аустрију 42.693 q — Стане чешких машинских фабрика, у складу са прошлогодишњом петом периодом, поправило се, ма да се још не може као повољно забележити; јер још једнајо фабрике морају све поруџбине примати под условима, на које су једва у стапају, да их испуни. Нарочито штетно дејствио осетно је услед неспурутности шећерпо индустрије. Шећерне фабрике данас ипти чине какве нове поруџбине, а још мање предузејија какве репературе или реконструкције. С тога су извесне машинске фабрике, које су најављају искључивог послава у шећерној индустрији, данас припушћене, да предузејија друге послове и тиме пропадаје јачу конкуренцију у извесној грани индустриској, за коју је постоје нарочите фабрике. То је случај код моравских, али ишче код чешких машинских фабрика.

Још су неповољнији продни односи картељних радија у Аустрији прошлога месеца. Тада су управо и ногоришли семестрални биланс, а поглавито на шинама и ситном материјалу. Продија првог семестра ове године износи 2,342.000 q, докле је пете периде прошле године била 2,824.000 q, дакле за 482.000 q, или 17% већа.

Радионице шина обећавају повећање своје производње узвод ново-унедесног, тежег профила шина на жељезнице, од 44¹/₂ кгр. по 1 метру, докле је она тежина до сада била 36 кгр. дакле 18% мања. Држава је поручила таквих шина за 7-5 к. м. ради пробе. У пето време поврати су и сопственици приватних жељезница, да пратником замењивања старих употребљавају нове шине са тежим профилом. Очекује се, да ће се други колосек Северо-западних жељезница подићи овим тежим шинама; исто ће бити и код Алипеких жељезница. Код других жељезница за сада се и.ће одступати од постојећег профила, ма да се петакнугу питанje о тежем профилу неће скидати с дневног реда, но ће на против узимати поступно сне нећега маха, докле не пророде. —

Предузето сапетовање са чешким машинским фабрикама односно подеље послова, није принело никаквом резултату. Ствар се пак састојала у томе, да се сразмерно постојећим фактурама, расподеле поруџбине; да се у исто време објављује један фонд, из кога би се даваје пакнаде овим фабрикама, које би на крају извесној периоду покзвале, да су недовољно послови имале. Ну надата се, да ће се једном преговори о овако вијажном економском питанju успјечно пријавити крају.

Извеђу аустриског и немачког, resp. горњо-шлеског, картела дошло се до споразума. Најпре је свршено са питањем о продњим шипкастог, а сада п спропог гвожђа. Пре тога, Горња Шлезија, која је са својом продукцијом упућена на унутратње потребе практиковала је, да спрово гвожђе навози и у Аустрију те да тако утиче на индустрију гвожђа, ма да су јој скоро равном мером враћале фабрике из Витковица.

У картелу су извршена саветовања о регулисању цене појединачних производа, а нарочито о спуштању цене на жици и клипцима, због појачане конкуренције оних радњи, које су нај картела, поништено је картелу искључивши циљ, да не само одржи но и да још повећа број својих потрошача. Утврђене цене износе 23—26 кр. од 100 кг. за жицу, а 23—29 кр. за клипце. Ту је даље извршено понижавање цене са *2—4 кр.. — Сума трошкова, коју је до краја маја ове године учврстила државна жељезница, дирекција за инвестиције цене износи 35,585.269 кр. — На расписаног стечаја за параду три локомотиве приспело је 18 понуда са ценама између 55.642 и 74.200 кр.. — Расписан је и стечај за конструкцију једног колосалног моста на англерском ждрелу — на автапији Шварцбах-Гаштајн. Распон моста износи 110 метара, а тежина 7.500 q (750.000 кг.). Ждрело је 80 мет. дубоко испод жељезничке инсталације. — Извештаји о повољној жетви у Аустрији дају наде па веће поруџбине и жици на промет у индустрији гвожђа. —

У Немачкој је било писао типи и обично других година у ово време, највише услед америчког утицаја. Потискивањем енглеске шпајаџе, које позводе имоћу својих производа задовољавају своју немачку пијајду. — У Белгији се јако тражи широк гвожђе, јер је радња врло жива. — У Француској — пијајда стапана са мало животиња. — У Енглеској — беше са почетка месеца цена боља, а ипак не попусти. Немачко и белгиско освајање пијајде осетно је већ и у самој земљи. — У Америци — поступно слабија пијајда.

Бакар — отпоче у Лондону доста слабо и после плавнијих берванских спекулација имао је цену између ф. шт. 56. 5. 0 и 56.7.6 — за Staad., 59. 10. 0 до 60. 0 — за Tong cake, 61. 0. 0. до 61. 10. 0 за best. selected. — У Аустрији је почeo са летњом тајником; слаба индустријска радиња врло је осетна у малој потрошњи бакра. Мало потребе подчирнују се у последњем часу. На крају месеца потврдан је Lake Superior, амерички Electrob 150 кр., Mansfeld. 154 кр., енглеске ваљање плоче 139 кр., енглески плавници 188 кр. —

Олово. — У Лондону — при крају месеца потврдано је ф. шт. 11.5.0 до 11.7.6 шапанско, 11.7.6 до 11.10.0 енгл. pigcrom. — У Аустрији пијајаца тврха. Нотврдано је 34.50 кр. — шапске сорте.

Цинк. — Стојао је добро. — У Горњој Шлезији — лиферују при мањој радињи и већој цени. — У Лондону — закључна цена: ф. шт. 20.2.6 до 20.7.6. — У Аустрији — потврдан 50—52.5 кр.

Малај. — У Лондону — закључна цена 126 ф. шт. — У Аустрији — 303 до 306 кр.

Антимон. — У Лондону 26. до 27. ф. шт. Аустрији — 61 кр.

Жива. — У Лондону — 8.12.6 ф. шт. од 1 флашо. — Идриско — тако исто.

Сребро — отпочело у Лондону са 24⁴/10 d. и дотврдало до 25⁸/10 d. Кинеско ратно плавање у сребру одржава и даље исту пијајду.

Угаљ. — У Аустрио-Угарској — просечна цена од 6.50 до 7.48 кр. или за 18.1% смањена. — Од великог је значаја постигнути споразум између брушских рудника и дирекције државних жељезница: да се могу прерадити и стубови сигурности угља испод жељезни пруге, са повећаним мерама предосторожности. Израчунато је, да је вредност тог угља 10 милиона кр. У исто време државне жељезнице на овај начин утичеју 2 милиона кр. што су за накнаду остављени стубова угља морале да плате. Сем тога, оне ће и у обрту на

и преносу овог угља имати зараде. Чешки картел мрког угља редуковао је продуцију за 20%. — У Немачкој — редовни промет. Ноно је то, да је и слабији угаљ тамо нашао употребу. — У Француској је пијаца непроменена. За Париз расписана је набавка са 40—45% крупна угља по цени 19.40 фр. По нешто илажој цени пото је учплено и за ситнији угаљ. — У Енглеској је пијаца у опште рђава. —

Б Е Л Е Ш К Е

Минералне воде у Бугарској. — Бугарска је одавна чувена са својим многим минералним и термалним изворима, које су још Римљани, а после и Турци, умели корисно да употребе. — Сви су познати извори државни, а већи део од истих дат је окрузима и општинама. Позната су 154 извора у 66 места. Највећи број ових извора има у округу Софијском. Варош Софија, има у средини вароши сумпоровиту топлу воду (48°), где има купатило. Затим, близу Софије у Књажевцу (8. км.) на подонију Витоша, топла бања (33°). — Горња-Бања на прузи Софија-Радомир, има чисто термалну воду (45°). — Доња-Бања на жељезничкој прузи Софија-Пловдив, слаба минерална вода или има (61°) велику топлоту. Сви остали извори су доста напуштени. Затим чувена минерална купатила у близини Пловдива: Хисар и Карлово; у близини Сливена. — Најтоплији је извор у Бугарској у округу Кисвенци, Горња-Бања, има 81° топлоте. Затим у Старој Загори, где има неколико топлих сумпоровитих извора. У округу Лом-Паланке на подлогу Балкана има два топла извора, од којих се један експлоатише.

В Е С Т И

Његово Височанство, престолонаследник Ђорђе приспео је у своју отаџбину са братом — кнезевићем Александром и сестром, принцезом Јеленом.

Са њима је дошао и брат краљев, Арсен, са својим сином Павлом.

Добро нам дошли!

Оферталчка лицитација за продају олова из Подринских Рудника — држана је 20. ов. м. Било је три понуде, од којих је највећа 23 д. од 100 к. Кад се ова цифра сравни са берзанском ценом, која је овог месеца била 34.50 кр. у Бечу, онда се доста морамо чудити на-страним појмовима наших комисионара, који би хтели српско олово да купе бар 50 од сто јевтиније од пијачне цене.

Кретање рударских спречљака. Г. Ј. А. Милојковић руд. инж. ишао је у Алексинац ради оцене потребе шуме повластичком друштву тамошњих угљених рудника. — По истом послу излазила је тамо и комисија састављена из г. г. Ј. А. Милојковића, М. Ђ. Благојевића и В. К. Мишковића руд. инжињера.

Рударски геолог — г. Др. Дим. Ј. Антула отпутовао је по наредби министра народне привреде на геолошки конгрес у Беч, одакле ће отићи у екскурзије: у Галицију, Босну, Херцеговину и Далмацију.

Бакарно рудиште у Бору. — По опису г. г. Милојковића, р. инж. др. Антуле, геолога и Фр. Шистека, управ. рудника у Глоговици, г. Ђура Вајферт, после великих материјалних жртава на пространим, истражним радовима, отворио је богато бакарно рудиште у Бору, на западној страни Стола, а на терену свога искључивог права истраживања, које тамо има на великому простору. Г. Вајферт је на овом месту тражио и добиће рударску повластицу за експлоатацију бакра.

Багер за испирање злата у Пеку. — Машиnerије, које су приспеле у Нересницу склапају се у Пеку ниже Нереснице, да се подигне багер за испирање злата из пеког алувијона (наноса). Ту су ангажовани први монтери са форсираним снагом, да би се идућег месеца могао багер пустити у рад.

Рударску славу, Св. Прокопија уредништо је провело у кругу најближих рударских пријатеља по обичају рударском — са скромном свечаншћу уз резање колача.

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА

Г. Барону де Бацу. Париз. — Примљена годишња претплата. — Хвала!

Г. Г. Јулијусу Минху, Ф. Боншеру, Недељко и Управ. рудника „Моравац.“ Примљена по једна полугодишња претплата за I полгође. — Хвала!

I. Г. Ј. Јеклу, руд. инж. и Пилцу у Костолцу. — Примљена по једна полугодишња претплата за II полгође. — Хвала!

Свима пријатељима — срдчна хвала на честитци рударске славе св. Прокопија!

Електр. Штампарија Савића и Комп. — Београд.
Власник и одговорни уред. П. А. Итић, руд. инжињер
Студеничка ул. 25.